

Työkyvyn tuen käsikirja

Työelämän ulkopuolella olevien asiakkaiden kanssa työskenteleville

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY) –hanke (RRP3) 12/2024

Projektipäällikkö Satu Holander

Työkykykoordinaattori Taina Suuronen

**Päijät-Hämeen
hyvinvointialue**

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
TYÖKYKY, TYÖKYVYN TUKI, OSATYÖKYKYISYYS JA TYÖKYVYTTÖMYYS	4
HYVINVOINTIALUEEN ROOLI TYÖKYVYN SELVITTELYSSÄ	
Sote-keskus	9
Työttömien terveydenhoitaja	15
Lääkäri	22
Sosiaalihuolto	31
MONIALAINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ	35
KELAN KUNTOUTUSPALVELUT	44
TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVAT PALVELUT	51
ETUUDET	56

JOHDANTO

- Materiaali on tarkoitettu kaikille toimijoille, jotka kohtaavat työssään työttömiä työikäisiä asiakkaita / potilaita
- Työkyvyn tukeminen lisää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäisee työkyvyttömyyttä, siitä aiheutuvia kustannuksia ja työpanoksen menetystä
- Kun ihmiset ovat työelämässä, yhteiskunta saa verotuloja ja säästää sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksissa
- Työkykyä tulee tukea riittävän ajoissa ja hyödyntää kaikki olemassa olevat kuntoutuskeinot työhön paluuseen
- Hyvällä työkyvyn tuella voidaan vaikuttaa alueen työllisyyteen ja elinvoimaan
- Työterveyslaitoksen ilmainen materiaali työkyvyn tuen kokonaisuuteen:

[Työkyvyn tuki -koulutus | Työterveyslaitos](#)

TYÖKYKY, TYÖKYVYN TUKI, OSATYÖKYKYISYYS JA TYÖKYVYTTÖMYYS

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

TYÖKYKYYN VAIKUTTAVAT

- Terveys
- Osaaminen ja ammattitaito
- Toimintakyky (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen)
- Arvot, asenteet ja motivaatio
- Toimintaympäristö

TYÖKYVYN TUEN PALVELUT TYÖELÄMÄN ULKOPUOLELLA OLEVILLE

Työkyvyn tuella edistetään asiakkaiden selviytymistä omassa työ- ja toimintaympäristössä, pysymistä työ- ja toimintakykyisenä tai paluuta työelämään

Työkyvyn tuen palveluja ovat työpaikan, TE - palvelujen, terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, kuntoutuksen, koulutuksen ja eläkelaitosten keinot

Työkyvyn tuen tarpeessa olevassa asiakkaalla saattaa olla pitkittynyttä työttömyyttä, pitkään jatkuneita tai useita sairauslomia, lyhyeksi jääneitä työsuhteita, keskeytyneitä opiskeluja tai työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia terveydellisiä haasteita. Asiakkaalla voi olla myös puutteita työnhakutaidoissaan, jaksamattomuutta/kykenemättömyyttä hoitaa työllistymiseen liittyviä asioita tai motivaation puutetta.

Asiakkaiden tarpeisiin vastaavat ja oikea-aikaiset työkyvyn tuen palvelut lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia sekä tukevat työllistymistä

Tehokkaasti toimivat ja vaikuttavat palvelut toteutetaan aina monialaisessa yhteistyössä

OSATYÖKYKYISYYS

Osatyökykyiset työttömät tarvitsevat työrajoitteistaan lääkärin lausunnon mikäli työ- ja toimintakyky on alentunut vamman, sairauden tai sosiaalisten syiden takia.

Työeläkejärjestelmän näkökulmasta osatyökykyisen työkyvystä vähintään 2/5 on alentunut (osatyökyvyttömyyseläke)

TYÖKYVYTTÖMYYS

- Sairaus ja työkyvyttömyys eivät ole sama asia. Diagnosoitu sairaus ei välttämättä aiheuta työkyvyttömyyttä
- Sairauspäiväraha, kuntoutustuki ja työkyvyttömyyseläke myönnetään vain työkyvyttömyyden perusteella
- Kelan asiantuntijalääkäri ja etuuskäsittelijä arvioivat jäljellä olevan työkyvyn lääkärinlausunnon ja hakemuksen tietojen perusteella. Niistä on siis selvittävä, miten sairaus heikentää työkykyä (nykyisessä) työssä. He ottavat ratkaisussa huomioon myös iän, ammatin, koulutuksen, asuinpaikan ja mahdollisuuden saada ammattitaitoa vastaavaa työtä sekä sen, onko kuntoutusmahdollisuudet selvitetty

Työeläkejärjestelmän näkökulma työkyvyttömyyteen

- Arvioidaan, onko työkyky heikentynyt yli vuoden kestoisesti vähintään 2/5 (osatyökykyisyys) tai 3/5 (työkyvyttömyys)
- Arvioidaan työkyvyn menettämisen riskiä ja ammatillisen kuntoutuksen vaikutusmahdollisuutta siihen
- 60 vuotta täyttäneillä painotetaan työkyvyn ammatillista arviointia ja kohtuullisuusperiaatetta

SOTE-KESKUKSEN ROOLI TYÖKYVYN TUEN PALVELUISSA

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

TYÖKYVYN TUKEEN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT SOTE-KESKUKSESSA

- Lakisääteiset työttömien terveystarkastukset
- Hoidon ja kuntoutustarpeen arviointi
- Vaivojen tutkiminen ja diagnostiikka
- Toimintakyvyn kartoitus (fyys., psyykk., kogn. ja sos.)
- Sairauksien hoito
- Omahoitoon ohjaus
- Kuntoutus
- Tarvittaessa lähettäminen erikoissairaanhoidon arvioitavaksi
- Lausuntojen kirjoittaminen
- Palvelutarpeen arviointi, tuki etuusasioissa ja muut sosiaalipalvelut

PALVELUTARPEEN TUNNISTAMINEN SOTE-KESKUKSESSA

- Mikäli asiakas vetoaa terveydellisiin rajoitteisiin, jotka estävät häntä tekemästä tai hakemasta työtä, TE-palvelut vaativat asiakasta toimittamaan selvityksen terveydentilastaan ja työkyvystään
- Jos **sote-keskuksen hoidontarpeenarviossa** ei tiedetä millaista lausuntoa kaivataan ja mitä varten se pitäisi tehdä, kannattaa näiden tilanteiden selvittely ja taustakartoitukset keskittää työttömien terveydenhoitajalle (tai työkykykoordinaattorille)
- Kaikkien **Sote-keskuksen toimijoiden** tulisi tunnistaa työikäisen asiakkaan työ- ja toimintakyvyn haasteet ja ohjata asiakas työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) asiakkuuteen

TYÖKYKYHERÄTTEET SOTE-KESKUKSESSA

Asiakkaan työkykyyn liittyviä haasteita olisi syytä selvittää tarkemmin, kun asiakkaalla on:

- Toistuvia sairauslomia
- Hylättyjä etuushakemuksia
- Epäsuhta asiakkaan oman arvion ja lääketieteellisen arvion välillä
- Hoitamattomia sairauksia tai oireita
- Työterveyshuolto loppumassa eli työsuhde päättymässä
- Oppimisvaikeuksia, heikkolahjaisuutta tai riippuvuuksia

Tai silloin, kun

- Asiakas tuo esille työ- ja toimintakyvyn haasteita, mutta tilanne on kokonaisuutena epäselvä
- Kukaan ei ole koonnut asiakkaan työkykyyn liittyviä asioita
- Asiakas tuo esille B-lausunnon tarpeen, mutta ei ole tietoa mihin lausuntoa tarvitaan
- Asiakas mainitsee TE-palvelut, kuntoutuksen, palkkatuen tms., muttei oikein tiedä miten pitäisi toimia

- Työkykyasioissa asiakasta ei ohjata lääkärin vastaanotolle tai konsultaatioon ennen kuin kaikki taustatiedot ovat selvillä ja asiakkaan työ- ja toimintakyky on kattavasti kartoitettu. Taustatietojen kokoaminen on työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) tehtävä.
- Lääkärin olisi hyvä toimia tiiviissä yhteistyössä työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) kanssa, jotta kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta hahmottuu ja jatkosuunnitelmat saadaan toteutumaan oikea-aikaisesti
- Työttömien terveydenhoitajan (ja työkykykoordinaattorin) erityisosaamista on eri palvelujärjestelmien ja kuntoutusvaihtoehtojen tuntemus. He tekevät asiakkaan suostumuksella työ- ja toimintakyvyn arvioita yhteistyössä verkoston muiden toimijoiden kanssa
- Usein työtön asiakas tarvitsee sote-keskuksesta toimintakyvyn kartoittamiseksi myös fysio- ja toimintaterapeutin tutkimuksia sekä työkäisten sosiaalipalveluiden ja mielenterveyspalveluiden arviointia

SOTE-KESKUKSEN TYÖKYVYN TUKEA

TIEDON SIIRTO SOTE-KESKUKSESTA MONIALAISEEN VERKOSTOON

- Terveyspalveluiden ulkopuolella tietoa asiakkaan työkyvystä odottavat mm. TE-palvelut, sosiaalipalvelut ja kunnan työllisyyspalvelut
- Näillä toimijoilla ei ole yksin edellytyksiä arvioida, milloin asiakkaan toimintakyky on tarpeeksi hyvä, jotta hän voisi siirtyä erilaisiin kuntoutus- tai koulutuspalveluihin tai työmarkkinoille
- Jotta terveydenhuollossa muodostunut käsitys asiakkaan työ- ja toimintakyvystä välittyisi muille häntä auttaville tahoille, tulee tiedonsiirron prosesseista olla sovittu
- Työttömien terveydenhoitajan (ja työkykykoordinaattorin) rooleihin kuuluu työskentely sote-palveluiden ja muiden toimijoiden yhdyspinnalla. Työkyvyn tuen palveluiden koordinointi ja asiakasvastaavan rooli on heille luontevaa.

TYÖTTÖMIEN TERVEYDENHOITAJAN ROOLI TYÖKYVYN TUEN PALVELUISSA

*Kattava THL opas [Opas työttömän terveystarkastuksen toteuttajalle -
Opas työttömän terveystarkastuksen toteuttajalle - Oma työpöytä](#)*

TYÖTTÖMIEN TERVEYSTARKASTUS

- Lakisääteinen oikeus kaikille työttömille
- Maksuton
- Kokonaisvaltainen selvitys asiakkaan elämäntilanteesta, terveydentilasta sekä työ- ja toimintakyvystä
- Tarkoituksena on
 - Arvioida ja vahvistaa työttömien terveydentilaa, hyvinvointia sekä työ- ja toimintakykyä
 - Tunnistaa sairauksia ja ennaltaehkäistä niiden syntyä
 - Ohjata omahoitoon, hoitoon ja kuntoutukseen (lääkinnälliseen, ammatilliseen ja sosiaaliseen)
- Sisältää terveydentilan kartoituksen, mahdollisen lähetteen verikokeisiin ja tarvittaessa ohjauksen lääkärille tai eri alojen asiantuntijoiden vastaanotoille
- Terveystarkastaja tekee asiakkaan luvalla monialaista yhteistyötä työkyvyn tuen verkoston muiden toimijoiden kanssa

STM OHJEISTUS TYÖTTÖMIEN TERVEYSTARKASTUKSISTA

- Terveystarkastus ei yksittäisenä ja erillisenä toimenpiteenä ole riittävä menetelmä työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioimiseksi
- Terveystarkastus on tärkeä osa monialaista työkyvyn arvioinnin ja tuen palveluketjua
- Palveluketjuun eli työkyvyn tuen palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon, työterveyshuollon, kuntoutuksen, työvoimaviranomaisen ja Kelan palvelut

[Työttömän terveystarkastus ja terveysneuvonta sosiaali- ja terveydenhuollossa – painopisteenä työ-, toiminta- ja työllistymiskyky](#)

TYÖTTÖMIEN TERVEYDENHOITAJAN TYÖN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAA

- Työttömien terveydenhoitajan työ on asiantuntijatehtävä, jonka hoitaminen vaatii riittävää aikaresurssia. Terveydenhoitajan työaika kuluu paljon muuhunkin kuin varsinaiseen vastaanottotyöhön. Asiakaspapereihin perehtymiseen, kirjaamiseen, puheluihin ja monialaiseen verkostotyöhön kuluu huomattavan paljon aikaa ja se tulee huomioida työn resurssoinnissa.
- Työnantajan tulee varmistaa, että työttömien terveydenhoitaja saa kattavan perehdytyksen ja että hänellä on riittävä osaaminen työttömien terveydenhuoltoon sekä monialaiseen työkyvyn selvittelyyn
- Terveydenhoitajalla tulee olla mahdollisuus tutustua muihin työkyvyn tuen palvelun toimijoihin alueellaan. Toimiva monialainen yhteistyö on perusedellytys laadukkaalle ja tulokselliselle toiminnalle

TYÖTTÖMIEN TERVEYSTARKASTUKSEN ERITYISPIIRTEET

- Laajan anamneesin ottaminen huolellisesti. Terveys- ja sairaushistorian sekä elintapojen lisäksi kartoitetaan asiakkaan koulu-, työ- ja elämänhistoria. Varhaislapsuuden vaiheet ja perus- sekä ammattikoulujen opintojen kulku tulee aina selvittää. Tärkeää on myös selvittää keskeytyneiden opintojen ja työsuhteiden päättymisten syyt. Koulu- ja työhistoria on syytä varmistaa TE-toimistosta sekä lapsuuden papereista. Myös sosiaalitoimesta ja työpajoilta kannattaa tarvittaessa kysyä asiakkaan toimintakyvystä sekä avun ja tuen tarpeesta. Erilaisten työkykyselvitysten ja kuntoutusten loppuyhteenvedoista on syytä tehdä kooste, jotta hahmottuu mitä kaikkea on jo yritetty tehdä ja millaisin tuloksin.
- Terveystarkastus kannattaa kirjata potilastietojärjestelmän fraasipohjalle (ks. Dia 20), koska se ohjaa anamneesin ottamista ja vastaanoton kulkua. Kirjauksesta tehdään aina rinnakkaisnäkyä YLE-lehdelle.
- Mahdolliset kuntoutus- tai työtoiminnan palautteet, psykologin lausunnot tai muut tärkeät dokumentit skannataan Mediakeskukseen.
- Kun lääkäriä konsultoidaan tai asiakas on menossa lääkärin vastaanotolle, kirjataan lääkärille selkeä kysymyksen asettelu; mihin tarvitaan lääkäriltä vastaus? Miksi ja millainen lausunto tarvitaan sekä mistä ja miltä päivämääriltä lääkäri löytää kaikki tarvitsemansa taustatiedot.

TYÖTTÖMIEN TERVEYSTARKASTUKSESSA KIRJATTAVAT ASIAT

- Koulutus-, työ- ja elämänhistoria (peruskoulumenestys, ammatilliset opinnot ja epäonnistuneet opiskeluyritykset sekä työsuhteet ja niiden päättymisten syyt, työllistämistoimenpiteet, mahdolliset vankeustuomiot)
- Aiemmin tehdyt työ- ja toimintakyvyn tutkimukset ja niiden tulokset, saatu ammatillinen/lääkinnällinen kuntoutus
- Aiemmat sairauspäiväraha-, kuntoutustuki- ja eläkehakemukset
- Kooste terveys- ja sairaushistoriasta lapsuudesta lähtien
- Nykyvointi, oireet, käytössä olevat lääkkeet, mieliala
- Elämäntilanne, taloudellinen tilanne
- Toimintakyky ja jäljellä oleva työkyky (fyysiset/psyykkiset/sosiaaliset toimintakyvyn rajoitteet, miten aika kuluu kotona / arki/ kotiaskareista selviytyminen, älylaitteiden käyttö, laskujen maksu, lukeminen, kirjoittaminen, vastaanotolla esiin tulevat toimintakyvyn ongelmat)
- Elintavat (ravitseminen, uni, liikunta, päihteet, harrastukset, sosiaaliset suhteet)
- Mitat (pituus, paino, BMI) ja testit, kuten Audit ja tarv. muut (BDI, GAD-7, diabetesriskitesti yms.)
- Palautteet/koosteet esim. työkokeiluista, sosiaalihuollosta, työpajoilta, kuntoutuksista, psykologin tutkimuksista
- Selkeä jatkosuunnitelma; hoitoonohjaukset, paperitilaukset, verkostoyhteistyö, mihin pyritään?
- Jos on menossa lääkärin konsultaatioon tai vastaanotolle, Suunnitelmassa oltava tarkka selvitys mitkä sivut ja miltä päivämääriltä lääkärin kannattaa lukea (esim. HOI, FYST, TOI, OPI, Mediakeskus jne) sekä mikä on lvo:n tarkoitus (lisätutkimuksia, lausunto; millainen ja mitä tarkoitusta varten)

TYÖTTÖMIEN TERVEYDENHOITAJA SALAPOLIISINA

- Kiinnitä huomiota asiakkaan poikkeaviin ja huolta aiheuttaviin piirteisiin. Ota ne puheeksi ja kirjaa ne. Luota omiin havaintoihisi.
- Onko asiakkaalla ongelmia sosiaalisissa suhteissa, itsenäistymisessä, kyvyssä hoitaa omia asioitaan tai ymmärtämisessä? Selvitä, miten esim. kuntouttava työtoiminta sujuu. **Erityisesti huomiota kannattaa kiinnittää työhistorian piirteisiin (työsuhteiden kesto, tauot työsuhteiden välillä, ei ollenkaan avoimilla työmarkkinoilla yms.):**
- Onko työura umpikujassa jo ennen kuin se on edes alkanut? Asiakas ei ole työllistynyt avoimille työmarkkinoille. Tällöin kyseessä on **Salpautunut työura** Onko asiakkaan ammatti-identiteetin kehittyminen jumissa? Vai Onko taustalla psyykinen/fyysinen trauma tai pitkäaikaissairaus tai oppimisvaikeuksia tai heikkolahjaisuutta? Mikä on päihteiden käytön tilanne?
- **Katkenneesta työurasta puhutaan**, kun pitkän työuran jälkeen tulee stoppi eikä paluu työmarkkinoille tahdo enää onnistua. Onko taustalla vaikea itsetunnon loukkaus työn loppumisen yhteydessä. Usein näissä tilanteissa on masennus mukana. Vai onko asiakas sairastunut eikä toipunut siitä enää? Onko sairaus tunnistettu vai onko asiakas sairaudentunnoton?
- **Epävakaat työura** tarkoittaa sitä, että työura on lyhyt ja katkonainen, tuettuja työllistymisiä on paljon. Onko asiakkaan alalla määräaikaisuus tavallista, esim. rakennusala? Vai eikö asiakkalle ole väliä, onko työssä vai ei? Onko hänellä päihteiden käyttöä? Vai pärjääkö asiakas vain hyvin räätälöidyissä, ohjeistetuissa ja yksinkertaisissa työtehtävissä? Kyseessä voi olla oppimisen vaikeudet tai kehitysvammaisuus.
- Jos asiakkaalla on **Vakaat työura**, hän on ollut alle vuoden työttömänä eikä hänellä ole merkittäviä katkeamia opinto- ja työuralla. Johtuuko työttömyys työmarkkinasyistä? Ovatko opiskelut katkenneet lukion jälkeen, vaadittaisiinko lisäkoulutusta?

LÄÄKÄRIN ROOLI TYÖKYVYN TUEN PALVELUISSA

[Lääkäri työkykyä tukemassa -koulutus | Työterveyslaitos](#)

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

LÄÄKÄRIN KONSULTAATIO / VASTAANOTTO TYÖKYKYASIOISSA

- Työttömien työkyvyn arvioinnissa lääkäriltä vaaditaan kiinnostusta, perehtyneisyyttä ja ennen kaikkea ymmärrystä kohderyhmän erityispiirteistä
- Laajoja työkyvyn arviointeja ei pysty tekemään lyhyillä vastaanottokäynneillä, vaan asiakastapaamiseen on hyvä varata 45 minuuttia aikaa ja sen lisäksi taustatietoihin perehtymiseen sekä lausuntojen kirjoittamiseen kannattaa varata reilusti aikaa. Vastaanottoaikojen lisäksi lääkärillä on hyvä olla työttömien terveydenhoitajille konsultaatioaikoja ajanvarauskirjalla
- Asiakas tulee ohjata lääkärin vastaanotolle tai konsultaatioon vasta sitten, kun kaikki taustatiedot ovat selvillä ja asiakkaan työ- ja toimintakyky on kattavasti kartoitettu. Taustatietojen kokoaminen on työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) tehtävä.
- Jos lausuntoa pyydetään, lääkärin tulee tietää mihin tarkoitukseen pyydettyä lausuntoa tarvitaan

TYÖKYKYARVIOON LIITTYVIÄ TIETOJA POTILASTIETOJÄRJESTELMÄSSÄ

- Koottuja taustatietoja löytyy Lifecare Potilastietojärjestelmän HOI-sivulta koodeilla A98, Z05 ja/tai Z06. Työttömän terveystarkastus koodilla OAA68. Työttömien terveystarkastuksessa käyneillä asiakkailla myös mitat ja laboratorionkokeiden tulokset ovat valmiiksi selvillä, joskus erilaisia mittareitakin on täytetty.
- Fysio- ja toimintaterapeuttien toimintakykytestit sivuilla FYST ja TOI
- Mediakeskuksessa ja Arkistokatselussa voi olla palautteita työpajoilta, sosiaalihuollosta, oppilaitoksista, psykologien tutkimuksista, KELAn kuntoutuksista ja päätöksistä yms.

TYÖTTÖMÄN TYÖKYVYN ARVIOINTI

- Lääkäri arvioi työttömän työkykyä siihen työhön, josta asiakas on jäänyt työttömäksi tai siihen läheisesti verrattavaan työhön
- Pitkään työttömänä olleen asiakkaan työkykyä arvioidaan myös muuhun työhön, jota voidaan pitää hänen koulutuksensa, ammattitaitonsa ja työhistoriansa huomioiden tavanomaisena tai siihen verrattavana
- Yli 60-vuotiaan kohdalla työkykyä arvioidaan vain hänen omaan ammattiinsa
- Lääkärin tehtävä on selvittää, onko toimintakyvyn heikkenemisen taustalla jokin sairaus ja mikä on tämän sairauden hoidon ja kuntoutuksen mahdollisuudet
- Kokonaistulkinta pohjautuu kerätyn informaation lisäksi tietoon ja ymmärrykseen asiakkaan lähtökohdista ja kokonaisuuteen vaikuttavista tekijöistä
- Lääkärin kannattaa hyödyntää verkostossa olevaa tietoa. Erityisesti kirjoittaessaan B-lausuntoja, lääkäri saa asiakkaan toimintakyvyn kuvaamiseen yksityiskohtaista tietoa verkostosta
- Lääkärin olisi hyvä toimia tiiviissä yhteistyössä työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) kanssa, jotta kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta hahmottuu ja jatkosuunnitelmat / kuntoutus saadaan toteutumaan oikea-aikaisesti

KOOSTE LÄÄKÄRIN ROOLISTA TYÖKYVYN ARVIOINNISSA

- Työttömien terveydenhoitajan tuottamaan materiaaliin ja taustatietoihin perehtyminen
- Kokonaistilanteen tulkinta
- Opiskelu- ja työkyvyn sekä uudelleenkoulutusmahdollisuuksien arviointi
- Hoito- ja kuntoutustarpeen arvio
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelma
- Tarv. lähettäminen jatkotutkimuksiin
- Työrajoitteiden määrittely ja niistä lausunnon kirjoittaminen
- Mikäli nuori (alle 25v) ei ole opiskelukykyinen, lausunto yhteishausta vapauttamiseksi
- Jos todetaan työkyvyttömyys, B-lausunto sairauslomaa, kuntoutustukea- tai työkyvyttömyyseläkettä varten (huomioi verkostosta saatu tieto asiakkaan toimintakyvystä)
- Vastaanottoaikojen lisäksi lääkäriä tulee olla työttömien terveydenhoitajille konsultaatioaikoja ajanvarauskirjalla

TYÖTTÖMÄLLE SAIRAUUSLOMAA?

- Työnhakijan tulee olla työkykyinen. Mikäli sairaus aiheuttaa mielestäsi työkyvyttömyyttä, kirjoita asiakkaalle sairausloma. TE-toimisto olettaa asiakkaan pystyvän ottamaan tarjotun työn vastaan ilman viiveitä.
- Sairausloma auttaa näyttämään toteen sairauden vaikutuksen työ- ja toimintakykyyn. Varsinkin pitkäaikaistyöttömät ovat helposti tilanteessa, jossa työkyky on ollut alentunut jopa vuosia, mutta yhtään dokumenttia työkyvyttömyydestä ei löydy terveydenhuollosta
- Joskus työtön itse voi ajatella, ettei tarvitse sairausloma ja sanoa lääkärille, ettei sitä tarvitse kirjoittaa. Syynä saattaa olla esim. pelko tulojen muutoksesta tai osaamattomuus hakea eri etuutta mihin on tottunut
- Sairausloman kirjoittamatta jättäminen saattaa vaikeuttaa tai estää kuntoutuksiin pääsemisen
- Ilman näyttöä työkyvyttömyydestä on myös työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen hankalaa, sillä usein eläkettä edeltää 300 pv enimmäismäärä sairauspäivärahaa

[Lääkäri, tiesitkö, että myös työttömällä voi olla oikeus sairauspäivärahaan ja kuntoutukseen? | Kela](#)

HYVÄ B-LAUSUNTO

- Työkykyyn vaikuttavat diagnoosit tärkeysjärjestyksessä
- Itse tehty, tuore statuskuvaus
- Mahdollisimman tarkka kuvaus toimintakyvystä sisältäen mm. henkilökohtaisista toimista, asioiden hoidosta, kodinhoidosta, harrastuksista ja sosiaalisista tilanteista selviytymisen
- Konkreettinen kuvaus sairauden vaikutuksista työkykyyn, mikä laskee työkykyä ja miten, mihin pystyy ja mihin ei pysty
- Kuinka potilasta hoidetaan ja kuntoutetaan ja mikä on kuntoutuksen tavoite
- Jäljellä olevan toimintakyvyn kuvaus sekä potilaan kertomana että lääkärin arvioimana
- Mikä on työ- ja toimintakyvyn ennuste
- Muista, että työkyvyttömyyden tulee olla sairauden aiheuttamaa
- Hyödynnä muiden ammattilaisten osaamista ja havaintoja lausunnon osana (mm. fysio- ja toimintaterapeutit, sosiaalihuolto, työttömien th, psykologi, työpaja)
- Muista kuvata myös jäljellä oleva työkyky, sillä se on merkittävämpää kuin työkyvyttömyys
- Hyvästä lausunnosta huomaa, että asiakkaan tilanteeseen on perehdytty ja silloin sen läpimenokin on todennäköisempää

Lääkärinlausunto on asiantuntijalausunto, joka ei automaattisesti oikeuta haettuun etuuteen. Tästä on hyvä keskustella potilaan kanssa.

TYÖRAJOITTEISUUSLAUSUNTO

Osatyökykyisen työnantaja voi saada 70% palkkakustannuksista TE-toimistolta mikäli asiakkaalla on esittää työrajoitteisuudesta ko. työhön lääkärin lausunto. Jos vamman tai sairauden vaikutus työssä suoriutumiseen on vähäistä, palkkatukea ei myönnetä.

Lääkärin kirjoittamassa työrajoitteisuuslausunnossa tulisi mainita

- Vamman ja sairauden diagnoosi sekä tieto siitä, onko se pysyvä vai määräaikainen
- Minkälaisiin työtehtäviin sairaus/vamma aiheuttaa rajoitteita? Millaisia rajoitteita?
- Onko opiskelukykyyntä tai uusien asioiden omaksumiseen vaikuttavia sairauksia tai ominaisuuksia? Miten ne tulee opiskeluissa / työpaikalla huomioida; kirjaa ehdotetut tukitoimet

Väitöskirjatutkimus

“Kun katsoo
kauempaa,
näkee
enemmän”

Raija Kerätär

KUN KATSOO KAUEMPAA, NÄKEE ENEMMÄN

*MONIALAINEN TYÖKYVYN JA KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINTI
PITKÄAIKAISTYÖTTÖMILLÄ*

OULUN YLIOPISTO, LÄÄKETIETEELLINEN TIEDEKUNTA 2016

Sairauslähtöisellä toimintatavalla hukataan kuntoutuksen potentiaalia ja se johtaa alikuntoutukseen, väärinkuntoutukseen tai ylikuntoutukseen

Monialaisen arviointimallin avulla tunnistettiin työkyvyn heikkeneminen ja kuntoutustarve osuvammin kuin sairauslähtöisellä toimintatavalla

Työkyvyn arvioinnin käytännöissä tulisi nykyistä enemmän hyödyntää monialaisessa verkostossa olevaa informaatiota tutkittavan toimintakyvystä

Työkyvyn tukemiseksi työttömien terveystalvelut sekä työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnit tulisi aiempaa enemmän suunnitella ja kohdentaa pitkäaikaistyöttömien erityistarpeet huomioiden

SOSIAALIHUOLLON ROOLI TYÖKYVYN TUEN PALVELUISSA

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

OMATYÖNTEKIJÄ

- Sosiaalipalvelut ovat lakisääteisiä palveluita. Niitä saadaksesen asiakas tarvitsee palvelupäätöksen, joka perustuu sosiaalihuollon ammattilaisen tekemään arvioon asiakkaan palvelun tarpeesta.
- Palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaalle voidaan myöntää kuntouttavan työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen tai sosiaaliohjauksen/sosiaalityön palvelua. Ennen asiakkaan ohjaamista kuntouttavan työtoiminnan palveluun sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä laatii yhteistyössä asiakkaan ja TE-hallinnon edustajan kanssa asiakkaalle aktivointisuunnitelman
- Lain mukaan TE-palveluiden ja sosiaalihuollon tulee tehdä pitkään työttömänä olleille yhdessä aktivointisuunnitelma. Alle 25-vuotiaalla aktivointiehto voi täytyä, kun hän on saanut työmarkkinatukea 180 pv, yli 25-vuotiaalla 500 pv jälkeen
- Sosiaalihuollon omatyöntekijänä toimiva sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä vastaa asiakkaan sosiaalihuollon palvelukokonaisuudesta ja tekee asiakkaan asioissa yhteistyötä eri viranomaistoimijoiden kanssa
- Omatyöntekijä on keskeinen toimija asiakkaan tuetun työllistymisen kokonaisuudessa. Hän arvioi sosiaalihuollon näkökulmasta asiakkaan monialaisen työkyvyn selvittelyn tarvetta ja osallistuu asiakkaan työ- toimintakyvyn arvioinnin prosessiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Omatyöntekijä voi tarvittaessa tehdä työttömän asiakkaan osalta lähetteen työttömien terveystarkastukseen

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

- Matalan kynnyksen työllistymistä edistävää palvelua
- Ohjautuminen tapahtuu sosiaalihuollon omatyöntekijän, asiakkaan ja TE-asiantuntijan yhteisesti laatiman aktivointisuunnitelman perusteella
- Tukee toimintakykyä sekä elämän- ja arjenhallintaa, ehkäisee syrjäytymistä, auttaa esim. kuntoutumaan kohti muita palveluja, työelämää tai opintoja
- Voi kestää 3 - 24 kuukautta kerrallaan
- Työtoimintapäiviä voi olla 1-4 viikossa ja 4-6 tuntia päivässä
- Voi toteutua esim. hyvinvointialueen kuntouttavan työtoiminnan pajalla, palveluntuottajan yksikössä tai kaupungin yksiköissä

SOSIAALINEN KUNTOUTUS

- Ohjautuminen sosiaalihuollon ammattihenkilön tekemän palvelutarpeenarvioinnin perusteella
- Tavoitteellista, yksilö- tai ryhmämuotoista toimintaa, jonka sisältö räätälöidään yksilöllisten tarpeiden mukaan. Palvelun aikana tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden kuntoutumista tukevien tahojen kanssa.
- Yksilöllinen tuki yhdistyy toiminnallisuuteen. Tavoite voi olla arkielämän taitojen oppimista (kotoa lähteminen, liikkuminen, arjen asioiden hoito), päihteettömän arjen hallitsemista, koulutukseen tai työhön tarvittavien asioiden harjoittelua tai tukea ryhmässä toimimiseen

MONIALAINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

HYVÄ ASIAKASKOKEMUS

Joutuuko asiakas juoksemaan irrallisista palveluista toiseen...

... vai osaavatko ammattilaiset koota verkoston asiakkaan ympärille ja ottaa vastuun kokonaisuudesta?

MONIALAINEN TOIMINTAKYVYN SELVITTELY

- Asiakkaan toimintakyky ei selviä kenenkään yksittäisen toimijan vastaanotolla
- Sujuva tiedonvaihto ja yhteistyö vähentävät päällekkäisen työn määrää, säästävät resursseja, auttavat asiakkaan tilanteen kokonaiskuvan hahmottamista ja ohjaamista oikea-aikaisesti asiakkaalle parhaiten soveltuvien palvelujen piiriin
- Verkosto muodostuu asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan. Kaikille ei tarjota kaikkea vaan ammattilaiset osaavat koota verkoston asiakkaan tarpeiden mukaan. Tämä toimintatapa mahdollistaa riittävän kapasiteetin työkyvyn selvittelyssä.

- ✓ **Korjaavaa työtä tarvitaan vähemmän**
- ✓ **Eläkeratkaisut vähenevät, jos asiakkaille pystytään tarjoamaan monialaista tukea ja kuntoutusta ajoissa**

VERKOSTON TEHTÄVÄ

Verkoston tehtävä on **hahmottaa** mikä on työllistymisen esteenä

- Terveydentila
- Sosiaaliset ongelmat
- Motivaatio
- Taloudelliset tekijät
- Ammattitaidon / osaamisen ongelmat

oikea-aikaiset ja asiakkaalle sopivimmat palvelut

Käytä oman organisaatiosi suostumuslomaketta tai Kelan Y100-lomakepohjaa saadaksesi asiakkaalta suostumuksen monialaiseen tiedon vaihtamiseen

MONIALAISEN YHTEISTYÖN VAIKUTTAVUUS

Työkyvyn haasteiden tunnistaminen nopeasti

Monipuolisten kuntoutusvaihtoehtojen selvittely

Oikeiden palveluiden ja etuuksien piiriin pääsy

Oikein ajoitetut palvelut ja kuntoutus

Katkeamaton tuki kohti opintoja tai työelämää

Ammattilaisten vastuu palveluiden suunnittelusta

Tiedon siirtyminen eri toimijoiden välillä

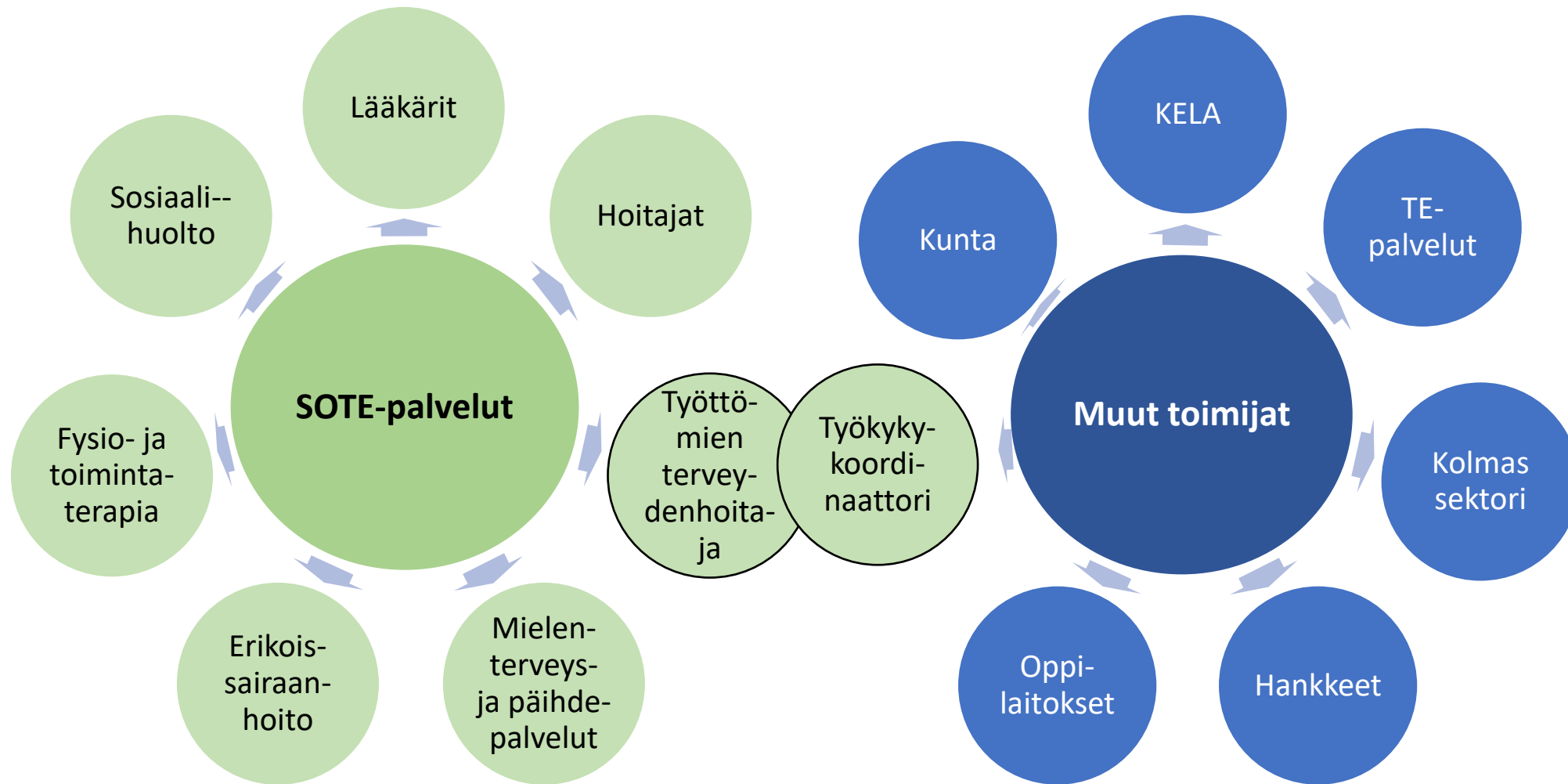
Osallisuus omien palveluiden suunnitteluun ja sitoutuminen niiden toteuttamiseen

TYÖKYVYN TUEN TIIMI

- Työkyvyn tuen tiimi on Päijät-Hämeessä seinätön, toiminta on **verkostomaista**
- Työkyvyn tuen tiimi toimii arkisen työn ohessa joustavasti toisiaan konsultoiden, tietoa vaihtaen ja tarvittaessa asiakasta yhdessä tavaten/puhelinneuvotteluihin/Teams-välitteisesti
- Työkyvyn tiimin ammattilaisten kesken ei järjestetä tapaamisia ilman asiakkaiden läsnäoloa. Verkostotapaamiset kootaan tapauskohtaisesti tilanteen vaatimalla kokoonpanolla.
- Työkyvyn tuen tiimin jäsenet vaihtelevat kunnittain; tyypillisimmin siihen kuuluvat TE-viranomainen, KELAn työkykyneuvoja, työttömien terveydenhoitaja ja sosiaaliohjaaja. Lisäksi tiimiin saattaa kuulua mm. psykiatrinen sairaanhoitaja, etsivä nuorisotyöntekijä tai kunnan työllisyydenhoidon henkilökuntaa

TYÖKYVYN TUEN VERKOSTO

Työkyvyn selvittely, työllisyysneuvonta ja työllistäminen vaativat saumatonta yhteistyötä

TYÖKYVYN TUEN VAIHEET

- Työkyvyn haasteet tulee tunnistaa kaikissa palveluissa, joissa työttömiä asiakkaita kohdataan
- Kun työkyvyn haaste on tunnistettu ja terveydenhuollon selvittelyjen tarve nousee esiin, asiakas tulee ohjata työ- ja toimintakykyarvioon työttömien terveydenhoitajan (tai työkykykoordinaattorin) vastaanotolle tai konsultaatioon.
- Hoitoa ja kuntoutusta antavat monet sote-toimijat, kunnat, KELA ja kolmas sektori. Näissä palveluissa on myös runsaasti osaamista arvioida asiakkaan toimintakykyä
- Kattavien taustaselvittelyiden jälkeen työkyvyn arvioinnin tekee lopulta aina lääkäri; onko asiakas työrajoitteinen, työkyvytön vai lisätutkimusten tai kuntoutuspalveluiden tarpeessa
- Usein palvelupolut ja työkyvyn selvittelyn prosessit ovat pitkiä ja asiakas tarvitsee rinnalla kulkijan varmistamaan, ettei prosessi keskeydy. Vastuutaho prosessin seurannan osalta sovitaan aina tapauskohtaisesti. Työkyvyn tuen palveluissa tiedonkulku tulee varmistaa ja sopia yhteistyökäytännöistä.

TYÖKYVYN TUEN VAIHEET

Työkyvyn haasteiden tunnistaminen

Hoidontarpeen arviointi tk

Sosiaalihuolto pta

Monipalvelupolku

Muut sote-toimijat

TE- ja muut työllisyyspalvelut

Aktivointityö

Ammattikoulu

Kolmas sektori

Kartoitus & Suunnitelmat

Työttömien th

Työkykykoordinaattori

Sosiaalihuolto pta / TYM

Hoito, Kuntoutus ja Toimintakykyarvio

KELA + Vakuutusyhtiöt

MiePä-palvelut

Fysio- ja toimintaterapia

Liikuntapalvelut

Sosiaalipalvelut, palvelutuotanto

Psykososiaaliset palvelut

Erikoissairaanhoito

Kuntien työpajat

Kolmas sektori

Arviointi, läheteet esh:oon ja lausunnot

Lääkäri

Jatkotyöskentely

Sosiaalipalvelut, omatyöntekijä

Työttömien th

Työkykykoordinaattori

TE- ja työllisyyspalvelut

Koulutuspalvelut

Yritykset

Kolmas sektori

KELAN KUNTOUTUSPALVELUT PÄÄPIIRTEITTÄIN

Katso lisätiedot KELAn sivuilta

[Kelan koulutukset ammattilaisille](#) | [Kumppanit](#) | [Kela](#)

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

MILLOIN KUNTOUTUSVASTUU VOI SIIRTYÄ KELALLE

- Välitön sairaanhoito on toteutunut
- Terveysthuollon hoito ja seuranta on suunniteltu
- Tarvittavan lääkinnällisen ja ammatillisen kuntoutuksen tavoitteet ja sisältö voidaan suunnitella
- Kuntoutujalle tehtyjen leikkaus- tai muiden toimenpiteiden jälkihoitoon liittyvä välitön kuntoutus on toteutunut ja kuntoutujan tilanne on vakiintunut
- Vaikuttava kuntoutus edellyttää hyvän hoitokäytännön mukaista hoitoa ja seuranta kuntoutuksen aikana

AMMATILLINEN KUNTOUTUS

Ammatillinen kuntoutus

- Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK) työkokeilu/työhönvalmennus
- Koulutus
 - toisen asteen tai korkea-asteen perus-, jatko- ja uudelleenkoulutus. Voi olla yleissivistävää koulutusta (esimerkiksi lukio), ammatillista peruskoulutusta, ammatillisesti valmentavaa koulutusta tai ammatillista uudelleen- ja jatkokoulutusta. Asiakkaan pitää itse hankkia koulutuspaikka. Kuntoutusta voi hakea vasta sen jälkeen, kun koulutuspaikka on ensin varmistunut. Kuntoutustarpeesta ja koulutuksen sopivuudesta tarvitaan lääkärin B-lausunto. Koulutuksen ajalta voi saada kuntoutusrahaa.
- Koulutuskokeilu
- Apuvälineet
- Elinkeinotuki
- Ammatillinen kuntoutus selvitys
- Taito-kuntoutus
- Kiila-kuntoutus (työssä oleville)

**Työeläkelaitos vastaa työelämässä olleiden
ammattillisesta kuntoutuksesta**

Nuorten (16–29-vuotiaiden) ammatillinen kuntoutus

- NUOTTI-valmennus

Huom! 16-29-vuotiailla ammatillinen kuntoutus selvitys, NUOTTI-valmennus, TEAK ja koulutuskokeilu voidaan myöntää ilman lääkärinlausuntoa → Hakijan tai lääkärin ei tarvitse tietää tarkemmin, mitä palvelua haetaan, vaan KELA ohjaa asiakkaan oikeaan palveluun

AMMATILLISEN KUNTOUTUKSEN EROT TE-PALVELUISSA JA KELAN PALVELUISSA

- TE-palvelujen asiakas on lähempänä työelämää kuin Kelan kuntoutusasiakas
- Myös kuntoutuksen tavoitteet ovat erilaiset; Kelan palveluissa painottuu työllistymisedellytysten vahvistaminen, TE-palvelujen kautta työllistyminen on ensisijainen tavoite
- TE-palveluiden ammatillisen kuntoutuksen palvelu on lyhyempi ja kevyempi, KELAn palveluketju on pitkäkestoinen ja monivaiheinen
- KELAn kuntoutus on voimakkaammin tuettua ja huonokuntoisemmille suunnattua

VAATIVA LÄÄKINNÄLLINEN KUNTOUTUS

- Kuntoutuksen tarve kestää vähintään vuoden
- Tavoitteet liittyvät suoriutumiseen ja osallistumiseen eivätkä ne ole hoidollisia
- Hakeminen Kelasta edellyttää, että hakijalla on julkisessa terveydenhuollossa toimivan lääkärin tekemä kuntoutussuunnitelma
- Kuntoutus voi olla moniammatillista yksilökuntoutusta kuntoutuslaitoksessa, erilaisia terapioida tai kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseja
- Asiakas voi itse valita kuntoutuksen palveluntuottajan Kelan kilpailuttamista palveluntuottajista
- B-lausunto hakemuksen liitteeksi

KUNTOUTUSPSYKOTERAPIA

Voit saada Kelan korvaamaa psykoterapiaa, jos olet 16–67-vuotias ja

- työ- tai opiskelukykysi on uhattuna mielenterveyden häiriön vuoksi
- olet saanut mielenterveyden häiriön toteamisen jälkeen vähintään 3 kk asianmukaista hoitoa
- psykiatrin lausunnon perusteella voidaan arvioida, että kuntoutuspsykoterapia on tarpeen työ- tai opiskelukykysi tukemiseksi tai parantamiseksi

Voi olla

- Yksilö –tai ryhmäterapiaa
- Pari- tai perheterapiaa
- Kuvataideterapia
- 16–25-vuotiaille se voi olla myös musiikkiterapiaa. Nuoren terapiaan voi liittyä myös vanhempien ohjauskäyntejä

HARKINNANVARAINEN KUNTOUTUS

01

Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit

02

Neuro-psykologinen kuntoutus

03

Moni-ammattillinen yksilökuntoutus

04

OPI-kurssit

05

LAKU-perhekuntoutus

06

Oma väylä -kuntoutus

TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVAT PALVELUT

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (YTY). 2024.

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

TE-PALVELUT

- TE-palvelut siirtyvät valtiolta kuntien järjestettäväksi vuonna 2025, joten tietoa työllistymistä tukevista palveluista kannattaa etsiä osoitteesta tyomarkkinatori.fi ja uusien työllisyysalueiden omilta verkkosivuilta
- Nykyisillä (12/2024) TE-palveluilla on monia työllistymistä tukevia palveluita, kuten esimerkiksi:
 - Palkkatuki (osatyökykyisyyden, iän tai työttömyyden keston perusteella myönnettävä)
 - Työkokeilu
 - Ammatinvalinta- ja uraohjauspsykologin palvelut
 - Monialaisen tuen ja työ- ja toimintakyvyn arviointipalvelut
 - Työolosuhteiden järjestelytuki
 - Työvoimakoulutukset
 - Omaehtoiset opinnot työmarkkinatuella
 - Työnhakuvalmennukset, uravalmennukset, työhönvalmennukset
 - Muutosturvapalvelut

KUNTIEN PALVELUT

- Uusien, 1.1.2025 käynnistyvien, kuntavetoisten työllisyysalueiden palveluiden lisäksi jokaisella kunnalla on omanlaisensa työllisyyspalvelut, joita voivat olla esimerkiksi:
 - Työpajat ja niiden yhteydessä tai erikseen yksilö-, työ- ja työhönvalmennus
 - Työllisyys- ja työkykykoordinaattorit
 - Työkokeilu

KOLMANNEN SEKTORIN PALVELUT

Monilla yhdistyksillä ja järjestöillä on työllistymistä tukevaa toimintaa. Näitä voivat olla esimerkiksi

- Työpajat ja yhteisöllinen toiminta
- Yksilö-, työ- ja työhönvalmennus
- Työkokeilut
- Koulutukset, esim. työnhakuvalmiuksien parantaminen
- Lupakortit
- Hankkeet

TYM PALVELU

- Laki työllisyyden monialaisesta edistämisestä (TYM-laki) velvoittaa työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja KELAn yhdessä arvioimaan työttömän monialaisen palvelutarpeen sekä suunnittelemaan ja yhteensovittamaan työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi. He ovat myös vastuussa työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta.
- TYM-laki velvoittaa kuntia järjestämään alle 30-vuotiaille nuorten yhteispalvelua eli Ohjaamon kaltaista palvelua. Nuorille tarjotaan maksuttomasti monialaista apua työllistymiseen, opiskeluun, tulevaisuuden suunnitteluun ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa.
- Laki työllisyyden monialaisesta edistämisestä (TYM-laki) uudistuu 1.1.25. Hyvinvointialueet, kunnat, työllisyysalueet ja KELA parhaillaan (11/2024) pohtivat eri toimijoiden vastuita sekä uusia yhteisiä tapoja järjestää laissa määriteltyjä palveluita

ETUUDET PÄÄPIIRTEITTÄIN

Katso lisätiedot KELAn sivuilta

ANSIOSIDONNAINEN PÄIVÄRAHA

- Voi saada jos kuuluu työttömyyskassaan. Kela ei maksa ansiopäivärahaa, eikä sitä haeta Kelasta.
- Eri ammattialoilla on omat työttömyyskassansa. On myös työttömyyskassoja, joihin kuka tahansa voi kuulua.
- Työttömyyskassa maksaa ansiopäivärahaa, jos on kuulunut työttömyyskassaan riittävän kauan ja täytät työssäoloehdon (=on ollut 12 kk töissä ennen työttömäksi jäämistä)
- Ansiopäivärahaan on tullut muutoksia 2.9.24. Palkkatuettu työ ei pääsääntöisesti kerrytä enää lainkaan työssäoloehto. Poikkeuksena ovat alentuneesti työkykyisen tai yli 60-vuotiaan pitkäaikaistyöttömän palkkatuetut työt. Näissä tapauksissa palkkatuettu työ kerryttää työssäoloehto, mutta vasta ensimmäisen 10 kuukauden jälkeen. Työssäoloehdossa huomioidaan 75 prosenttia työssäoloehto kerryttävistä kuukausista.
- Maksetaan enintään 300 - 400 päivää (300 pv mikäli olet ollut töissä alle 3 vuotta)

KELAN PERUSPÄIVÄRAHA

- Jos on työttömäksi jäädessään ollut työelämässä ja täyttää palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehdon (=on ollut 12kk töissä 28 kk aikana ennen työttömäksi jäämistä ja saanut palkkaa vähintään 930 €/kk)
- Viiden päivän omavastuu aika
- Voidaan maksaa korotettuna siltä ajalta, kun osallistuu työllistymistä edistävään palveluun (enintään 200pv)
- Maksetaan enintään 400 päivän ajan (mikäli on ollut työssä alle 3v, maksetaan enintään 300pv)
- Enimmäisajan täytyttyä voi hakea työmarkkinatukea

TYÖMARKKINATUKI

- 18-64-vuotiaalle työttömälle, joka tulee ensi kertaa työmarkkinoille tai joka ei täytä työssäoloehtoia (eli ei saa ansiosidonnaista päivärahaa tai kelan peruspäivärahaa)
- Perus- tai ansiopäivärahan enimmäisaika on täyttynyt
- Pitää olla työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä, hakea kokoaikatyötä ja olla taloudellisen tuen tarpeessa
- Tuen suuruuteen vaikuttavat omien tulojen lisäksi vanhempien tulot jos asuu heidän kanssaan samassa taloudessa
- Täytyy noudattaa työllistymissuunnitelmaa, joka tehdään TE-palveluiden tai kunnan kanssa ja työnhaku pitää olla voimassa TE-palveluissa
- Työmarkkinatukioikeus alkaa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumispäivästä, omavastuu-aika 5 pv
- Voi hakea max. 3 kk takautuvasti, kesto ei ole rajoitettu

PERUSTOIMEENTULOTUKI

- Perustoimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki. Sitä voi saada henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.
- Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.
- Oikeus perustoimeentulotukeen ratkaistaan tekemällä laskelma tuloista, varoista ja menoista. Laskelmassa tuloja ovat kaikki hakijan tai perheen käytettävissä olevat nettotulot ja varat. Nettotulot tarkoittavat tuloja, joista on vähennetty verot.

SAIRAUSPÄIVÄRAHA

Korvaa työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansiomenetystä

Sairauspäivärahaa maksetaan A-lääkärintodistuksen perusteella 60 arkipäivää. Sen jälkeen tarvitaan B-lääkärintodistus

Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivää eli noin vuoden ajan (omavastuu aika 9 arkipäivää)

Jos sairaus 300 pv jälkeen edelleen estää ansiotyöhön osallistumisen, tulee hakea kuntoutustukea. Sen määräytymisen perusteet ovat erilaiset kuin sairauspäivärahan

Samasta sairaudesta maksetaan sairauspäivärahaa uudestaan vasta sitten, kun on ollut välillä vuoden työkykyinen

Kun on sairauden takia pois työstä ja saanut sairauspäivärahaa 150 arkipäivää, saa kotiin Kelan tiedotteen kuntoutusmahdollisuuksista ja eläkkeen hakemisesta

KUNTOUTUSTUKI

- Kuntoutustuki = määräaikainen työkyvyttömyyseläke
- Kuntoutustukea voi hakea kun sairauspäivärahan enimmäismäärä (300 pv) on täynnä
- Kuntoutustuen aikana – tai jo sitä ennen – Kela ja työeläkelaitos selvittävät mahdollisuuksia kuntoutua työelämään tai vaihtaa ammattia ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen avulla
- Kela ohjaa tarvittaessa myös muuhun kuntoutukseen

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE

- Jos työkyky ei hoidon tai kuntoutuksen aikana palaudu tai parane, voi olla oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen
- Työkyvyttömyyden perusteella voi hakea yhtä aikaa sekä kansaneläkettä että työeläkettä jos työeläke on jäämässä pieneksi. Silloin Kela ja työeläkelaitos neuvottelevat keskenään ennen eläkepäätöksen antamista
- Jos selviytyy osa-aikatyöstä tai kevyemmistä tehtävistä, voi hakea osatyökyvyttömyyseläkettä työeläkelaitokselta (**HUOM: Osatyökyvyttömyyseläke ei kuulu Kelan maksamiin eläkkeisiin**)

KUNTOUTUSRAHA

Kuntoutusrahaa voivat saada kuntoutukseen osallistuvat 16-67 –vuotiaat

Kuntoutusta voi myöntää Kela, työterveyshuolto, kunta tai kuntayhtymä

Kuntoutusrahaa voi saada myös koulutuksen ja sopeutumisvalmennuksen aikana

Jos henkilö saa palkkaa kuntoutusajalta, Kela maksaa kuntoutusrahan työnantajalle. Jos kuntoutusraha on suurempi kuin palkka, erotus maksetaan kuntoutujalle.

Osakuntoutusraha

Maksetaan, jos työaikaa on kuntoutukseen osallistumisen takia vähennetty vähintään 40 %

Osakuntoutusraha voidaan maksaa myös työnantajalle, jos työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa kuntoutuksen ajalta

TÄRKEÄ OHJEISTUS ASIAKKAALLE

kun sairauspäiväraha- tai työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittely on vielä kesken tai eläke on hylätty

Ilmoittaudu heti työnhakijaksi TE-palveluihin. Huomaa, että työnhakua ei saa takautuvasti voimaan. Pidä työnhaku voimassa. Hae työttömyysetuutta.

Ilmoita, että haet kokoaikatyötä. Työttömyysetuuteen on oikeus vain kokoaikatyötä hakevalla työnhakijalla. Jos olet osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva työnhakija, voit halutessasi hakea osa-aikatyötä.

Ilmoittaudu työnhakijaksi myös silloin, kun sinulla on voimassa oleva työ- tai virkasuhde. Lisäksi toimita Kelaan tai työttömyyskassaan työnantajan todistus siitä, että työnantajalla ei ole tarjota sinulle sellaista työtä, joka vastaa työkykyäsi.

